

Bakterievækst kan eksplodere i sommerperioden

Hvis I bøvler med diarré blandt kalvene, kan dårlig hygiejne af råmælken være den usynlige synder.

Brixmålere bliver landet over flittigt brugt af dygtige kalvepassere, der gennem de seneste ti år har fået stort fokus på, at indholdet af antistoffer er afgørende for råmælkenes kvalitet.

Mange bedrifter oplever dog udfordringer i kalvestalden til trods for gode Brixværdier i råmælken. I disse tilfælde er det, ifølge dyrlæge Betina Tvistholm fra SEGES Innovation, helt essentielt, at der følges op ved at måle kalvenes reelle optagelse af antistoffer ved undersøgelse af blodprøver.

Derudover kan det specielt her i sommervarmen være en rigtig god ide at undersøge råmælkenes indhold af colibakterier. For ikke nok med, at et højt indhold af bakterier udgør en smitterisiko for kalven, så nedsætter bakterierne også den positive effekt af de gyldne dråber.

”En af råmælkenes væsentligste egenskaber er at forsyne den nyfødte kalv med antistoffer, der er med til at opbygge et stærkt immunforsvar. Men bakterierne binder sig til råmælkenes antistoffer, og det betyder, at antistofferne ikke kan optages fra kalvens tarm til blodet,” fortæller Betina Tvistholm.

Mål bakterieindholdet i råmælken

Betina Tvistholm anbefaler derfor, at bedrifter, der slås med uforklarlige udfordringer blandt kalvene, får deres praktiserende dyrlæge til at måle indholdet af colibakterier i råmælken. Ofte er et par mælkeprøver af råmælken nok.

”Mange landmænd er gode til at malke råmælken hurtigt af koen, de har styr på mængderne og

kvaliteten. Men mange ved måske ikke, at dyrlægen kan måle, om der er udfordringer med hygiejnen på råmælken,” siger Betina Tvistholm, der gennem en årrække har arbejdet intenst med smittebeskyttelse i kvægbedrifter.

Hun anbefaler, at råmælken til kalvene er af samme gode kvalitet, rent hygiejnemæssigt, som den mælk, der leveres til mejeriet. Og det kræver, at man holder fast i de gode rutiner, hver dag. Særligt i sommerperioden kan det gå stærk, da antallet af bakterier i 20 grader varm mælk fordobles på 20 minutter.

”Bakterier er luske, fordi vi ikke kan se dem med det blotte øje. Og hvis framalkningsspanden og råmælken ser ren ud, mister vi nogle gange fokus på, hvor stor skade dårlig hygiejne kan være skyld i,” lyder det fra Betina Tvistholm.

VIL DU VIDE MERE:
BETINA TVISTHOLM, BETV@SEGES.DK ELLER
HENRIK LÆSSØE, HLM@SEGES.DK

Oplagte kilder til højt bakterieindhold i råmælken

Hvis en prøve af råmælken viser forhøjet indhold af colibakterier, bør rutinerne gennemgås. Betina Tvistholm peger på følgende oplagte kilder til dårlig hygiejne:

Yver: Et yver bør altid være rent. Men vær særlig grundig med rengøringen, når den første råmælk skal malkes af. Brug pattedyb og tør patten grundigt af.

Udstyr til framalkning: Vær sikker på, at alt udstyr er rent, og at alle medarbejdere er grundigt instruerede i korrekt rengøring.

Opbevaring af udstyr: Grundig rengøring af udstyr kan være spildt, hvis det bliver udsat for bakterier under opbevaring. Opbevar altid udstyr til råmælkshåndtering i rene, aflukkede skabe eller i en fryser. Fryseren sætter opformering af bakterier i stå.

Nedkøling: Opbevar aldrig råmælk på køl mere end et par dage, og kontrollér jævnligt temperaturen i køleskabet.

Sut og sonde: Kontrollér, at sutteflasker og sonder er fri for revner, der kan være grobund for bakterier. Vær også sikker på, at samtlige medarbejdere er grundigt instruerede i korrekt rengøring.

Spild ikke tiden på klatvask – bryd smittevejene effektivt

Vask og rengøring af kalvestalden kræver viden, systematik og grundighed for at bryde smittevejene effektivt. Få afgørende tips her.

Dyrlæge Line Fruergaard-Roed fra VikingDanmark er kommet på rigtig mange kvægbedrifter. Og med sin passion for smittebeskyttelse har hun bemærket en særlig tendens.

"Der bliver brugt helt uhyggelig lang tid på vask og rengøring. Men det er en opgave, der

kræver både viden, grundighed og systematik, for at den yder en effektiv smittebeskyttelse. Rigtig mange begår desværre små fodfejl, der betyder, at de ikke får den effekt af deres arbejde, som de forventer," lyder erfaringen fra Line Fruergaard-Roed.

Derfor peger hun på 3 vigtige forhold, som har afgørende betydning for effekten af rengøringsarbejdet i kalvestalden.

Se film med
god rengøring

VIL DU VIDE MERE:

LINE FRUERGAARD-ROED, LIF@VIKINGDANMARK.DK

1 Flyt hytterne

"Jeg har desværre set mange flittige medarbejdere, der knokler med højtryksrensere lige ved siden af rækken med kalvebokse. Og det får mig til at tænke åh nej... hvor er det ærgerligt! Det er ærgerligt for de kalve, der står i en sky af smitstoffer, og det er ærgerligt for de medarbejdere, som risikerer at sprede smitte i stedet for at bryde smitteveje," fortæller Line Fruergaard-Roed.

Hun forklarer, at vanddråber, der dannes under højtryk, er så små, at de kan svæve mange meter med bakterier og virus i sig. Hvis de indåndes af dyr i nærheden, er det en direkte vej til smittespredning.

Råd: Flyt inventaret til en vaskeplads med god afstand til dyr, hvis der bruges en højtryksrenser til at vaske med.

2 Brug sæbe

"Langt de fleste kvægbrugere vasker med sæbe, og det er supergodt. Vask uden sæbe kan betyde, at den efterfølgende desinfektion er spild af tid, for desinfektionsmiddel nedbrydes af organisk materiale – altså skidt," fortæller Line Fruergaard-Roed.

SEGES Innovation har lavet kimtalsmålinger, der viser, at overfladen på kalvebokse kun blev ren i fem ud af 12 tilfælde efter vask med vand alene, mens den efter vask med vand og sæbe var fri for kim i 10 ud af 12 tilfælde. Desuden var mængden af kim i gennemsnit seks gange højere ved vask med vand alene, sammenlignet med vask med sæbe.

Råd: Vask med en basisk sæbe. Gerne en, der skummer (alkalisk med tensider) og altså ikke den samme som til malkeanlægget. Brug ikke højere koncentration end anvist, det forbedrer ikke resultatet.

Carsten Hedegaard kæmper for: Gode mellemledere og smidige løsninger i 2034

Carsten Hedegaard

Alder: 58 år
Valgt i: L&F Centrovic
Bedrift: 1. generation på Christiansborg Landbrug 10 års glidende generationsskifte påbegyndes i 2025
Køer: 675 Holstein
Jord: Driver 610 ha (ejer 405 ha), laver alt markarbejde selv

Medarbejdere:
10 danske medarbejdere,
heraf 4 elever

Carsten Hedegaard har siddet i bestyrelsen for Landbrug & Fødevarer Kvæg i halvandet år. Vi har stillet ham fem skarpe spørgsmål:

Hvilke kvægpolitiske områder brænder du særligt for?

"At vi får 'Lov om hold af malkekvæg' implementeret, så vi får mulighed for at overleve som kvægproducenter. Jeg er indforstået med, at køerne skal have nogle bestemte rammer. Men jeg er stor fortalere for, at vi får lavet smidige løsninger, hvor man også kigger på, hvordan den enkelte ejer fx håndterer sygdom. Og så er den grønne trepart jo kommet, så jeg ser det som min største opgave at få de to ting implementeret bedst muligt."

Pas på dig selv

Brug altid åndedrætsværn, handsker og sikkerhedsbriller, når du vasker.

- Øjenskader, åndedrætsbesvær og hudirritation kan være konsekvensen af de skrappe rengøringsmidler, hvis du ikke bruger værnemidler
- Salmonella Dublin, cryptosporidier og andre bakterier, vira og parasitter kan smitte mennesker.

Hvis vask og desinfektion er udført korrekt, bliver den nyfødte kalv mødt af et smittefrit miljø.
Foto: VikingDanmark

3

Kend detaljerne ved desinfektion

"Desinfektionsmiddel har for alvor vundet indpas på kvægbedrifterne. Men det er faktisk en lille smule kompliceret at bruge desinfektionsmiddel korrekt," fortæller Line Fruergaard-Roed.

Hun oplister nedenfor, hvad man bør vide om desinfektionsmiddel.

Husk:

- Hvis desinfektionsmidlet påføres en våd boksvæg, sker der en fortynding, og virkningen mindskes. Korrekt koncentration er meget vigtig.
- Overfladen er først desinficeret, når virkningstiden er overstået. Vær opmærksom på, at forskellige midler har forskellig virkningstid.
- Hvis desinfektionsmidlet fordamper i sommervarmen eller fryser på overfladen, mindskes virkningstiden og dermed effekten.

Hvor ser du dansk kvægbrug om 20 år?

"Som en meget professionel driftsgren med en masse nicheproduktioner, hvor der er plads til både store og små. Vi har en stor opgave i at fastholde de unge i erhvervet, for vi får brug for dygtige mellemledere. Det arbejder jeg blandt andet for i Dalum Landbrugsskoles bestyrelse."

Hvad fylder særligt på din bedrift lige nu?

"Vi er ved at lave en overordnet plan, så alle vores staldsystemer kan godkendes i 2034. Det tænker vi sammen med en udvidelse, hvor vi begynder i kalvestalden i 2025. I 2034 har vi efter planen 900 køer."

Hvis du ikke skulle være mælkeproducent – hvad så?

"Jeg har altid sagt, at hvis jeg ikke skulle være mælkeproducent, så skulle jeg være Falckmand. Jeg kan godt lide at hjælpe andre, og som Falckmand kan man virkelig gøre en forskel. I 2015, hvor vi havde mycoplasma i besætningen, mistede 103 køer og ikke fik noget for mælken, var det tæt på at blive en realitet."

Hvad burde alle kvægbrugere gøre?

"Se muligheder i stedet for begrænsninger."

Fodringsdag 2024: Tilmeldingen er åben!

Den 10. september slår SEGES Innovation dørene op til dette års Fodringsdag i Herning.

Er du kvægbruger, kvægbrugsrådgiver, dyrlæge, forsker, underviser, studerende eller repræsentant fra et foderfirma, kan du hente de nyeste forskningsresultater og den væsentligste viden om fodring af kvæg. Dagen dækker temaer som klima, protein, grovfoder, midtlaktationsfeber og den nye husdyrlov.

Få indsigt i den nyeste viden, mød dit netværk og bliv opdateret på de seneste udviklinger i branchen.

Se programmet
og tilmeld dig nu

Ingen godkendte insektmidler til overfladebehandling

Bluetongue har øget interessen for insektafskrækkende og -dræbende midler. I seneste udgave af KvægNyt viderebragte vi Dansk Veterinær Konsortiums anbefaling om at beskytte dyr på stald med insekticidimpregnerede net for åbninger og ved at sprøjte overflader med insektafskrækkende midler. I den anledning påpeger Fødevarerstyrelsen, at der i Danmark ikke findes godkendte insektafskrækkende eller -dræbende midler til dette brug. Der kan være midler til anvendelse på dyrene, hvilket dog fortrinsvist er praktisk muligt for særligt værdifulde dyr eller ved mindre dyrehold. Det anbefales, at man taler med sin dyrlæge om eventuelle muligheder.

Undgå fejl i mælkeprøver fra silotanke

SEGES Innovations mælke kvalitetsrådgivere har den seneste tid oplevet flere fejl i de mælkeprøver, som landmænd selv har udtaget fra silotanke. Fejlen opstår, hvis landmanden fejlagtigt kommer til at tage en prøve af den mælk, der står i udløbsrøret, og ikke den mælk, der befinder sig i tanken. Prøven vil da udelukkende vise resultat for den senest udmalkede mælk. For at sikre en retvisende prøve skal der tappes minimum 50-100 liter mælk ud af udløbsrøret, før prøven tages. Det er til enhver tid landmandens ansvar at levere mælk, der lever op til kvalitetskravene, og det er derfor vigtigt at udtage retvisende mælkeprøver.

Gennembrud i forskningsforsøg:

Køer går i metanmåler udenfor

Det grønne græs er en hård konkurrent til kraftfoderet i metanmåleren, og derfor har det indtil nu ikke været muligt at måle metanudledningen fra køer, mens de er ude på græs. Den udfordring er nu løst hos Peter Madsen på Methaslund ved Løgumkloster.

Se godt på billedet her i artiklen. Det viser nemlig et gennembrud i et dansk forskningsforsøg, der skal dokumentere klimaeffekten ved at køer er på græs frem for i stald.

De 70 økologiske jerseykøer hos Peter Madsen i Sønderjylland får som nogle af de første i Danmark målt deres udledning af metan, mens de er udenfor på græsset. Tid-

ligere har SEGES Innovation forsøgt at måle metanudledning fra græssende køer, men uden det store held.

"I besætninger med højt græsoptag og hvor køerne er mange timer på græs, er det relevant, at vi nu kan måle køernes metanudledning både inde og ude," siger chefkonsulent Nicolaj Ingemann og fortsætter:

"Grunden til at Peters køer opsøger metanmåleren er dels den centrale placering ift. stalden og foldenes beliggenhed, dels den åbne tilgang til måleren samt en attraktiv kraftfoderblandning. Sidst men ikke

mindst kan det ikke udelukkes, at de gule køers nysgerrighed også medvirker til den gode besøgsfrekvens. Vi har dog også gode erfaringer fra en sortbroget besætning med metanmålinger udenfor."

Målinger i andre danske besætninger og udenlandske studier viser metanreduktioner på mellem 10 og 30 procent, ved at køerne er på græs i forsommeren. For at afgræsning kan bruges som officielt klimavirkemiddel, skal reduktionen dokumenteres, og målingerne fra Peter Madsens køer indgår i datagrundlaget hertil.

Sådan fungerer metanmåleren:

Køerne bliver lokket til måleren af en smule kraftfoder, der kommer ud i små portioner. Mens koen æder, opsamles dens udåndingsluft, der herefter analyseres.

Kontrol af syge og tilskadedekomne dyr indledes i september

Vær særlig opmærksom på, at magre, skrantende og halte køer skal i aflastnings- eller sygeboks. Er behandling udsigtsløs, skal de aflives.

I september-november 2024 gennemfører Fødevarestyrelsen en kontrolkampagne med særligt fokus på korrekt håndtering af syge og tilskadedekomne dyr i kvægbesætninger.

Det er, ifølge dyrlæge Peter Raundal fra SEGES Innovation, et af de områder, der desværre ofte giver anledning til anmærkninger.

Peter Raundal forklarer, at en tydelig halt eller skrantende ko ikke må gå blandt de øvrige, men skal flyttes til sygeboks eller aflastningsafdeling. Desuden skal der være

en plan for den, og der skal tages stilling til sygdomsforløbet hver dag.

Lad ikke bare tiden gå

Hvis der ikke udsigt til, at koen kommer sig, skal den aflives eller tilses af en dyrlæge.

"Hvis landmanden tager en ko fra, og den ikke tilses af en dyrlæge, men landmanden selv behandler den via en besætningsdiagnose eller fx en klovbehandling, er det med at være opmærksom. For hvis koen ser skidt ud,

den dag kontrollen kommer, og de vurderer, at behandling er udsigtsløs, så vil landmanden sandsynligvis få en anmærkning," vurderer Peter Raundal.

Hvis dyret er tilset af en dyrlæge, opfordrer han til, at man får dyrlægens vurdering dokumenteret.

"Det kan fx være en lille note i en besøgsrapport eller en tilbageholdelsesseddel, hvis den er behandlet," foreslår han.

VIL DU VIDE MERE:
PETER RAUNDAL, PRA@SEGES.DK